

Det kongelige kunnskapsdepartementet
postmottak@kd.dep.no

Ref.

Vår ref. 08/5257-5
A50 /EDVJ

Dato 14.01.2009

HØRING FAGOPPLÆRING FOR FRAMTIDA

NOU 2008:18 *Fagopplæring for framtida* peker på viktige utfordringer, og de foreslåtte tiltakene kan bidra til en forbedring på viktige områder. Manglende beregning av økonomiske og administrative konsekvenser av tiltakene er et svakt punkt i utredningen. All støtte til forslag må gis under forutsetning av at de økonomiske konsekvensene blir utredet og at de blir finansiert.

Telemark fylkeskommune savner et helhetlig perspektiv på fag – og yrkesutdanningen og har derfor innledningsvis påpekt tre hovedområder som vi mener må vektlegges i det videre arbeidet.

- bedre kvalitet i fag- og yrkesopplæringen
- bedre gjennomføring i fag- og yrkesopplæringen
- bedre muligheter til å bygge videre på fag- og svennebrev

Bedre kvalitet i fag- og yrkesopplæringen

Å utarbeide nasjonale kvalitetsindikatorer på sentrale områder vil være et viktig skritt på veien mot å definere kvalitet i fag- og yrkesopplæringen. Telemark fylkeskommune deler utvalgets oppfatning av at bedre samarbeid mellom skole og bedrift, yrkesretting, lærernes og instruktørens kompetanse, elev- og lærlingvurdering samt læringsmiljø er viktige satsingsområder for å bedre kvaliteten.

Bedre gjennomføring i fag- og yrkesopplæringen

For å bedre gjennomføringen, må både skoler og bedrifter ha som utgangspunkt at de er en del av et helhetlig opplæringsløp. Bedriftene bestemmer selv hvem de vil ansette, og de må være med og ta samfunnsansvar i form av fullføringsansvar for opplæringsløpet. Det er helt nødvendig å lage samarbeidsarenaer og få i stand gode samarbeidsavtaler mellom skole og bedrift.

Bedre muligheter til å bygge videre på fag- og svennebrev

Fag- og svennebrev er i seg selv en anerkjent kompetanse. Det er imidlertid behov for bedre muligheter til å bygge videre på et fag- eller svennebrev for å sikre at fagutdanning er en attraktiv karrierevei også for de som ønsker å ta høyere utdanning. Høyskolene kan i dag ta inn studenter basert på realkompetansevurdering, men vi ser i praksis at høyskolene åpner og lukker seg alt etter hvilken tilgang de har på andre studenter. Dette er en praksis som skaper uforutsigbarhet.

Telemark fylkeskommune mener det er viktig å få på plass y-veien innen alle yrkesfaglige utdanningsprogram. Det bør også satses mer på fagskoletilbud, og det må tenkes nytt når det gjelder tilbudsstrukturen og rekruttering av elever til fagskolen.

Postadresse	Besøksadresse	Telefon	Telefaks	E-post	Internett
Fylkeshuset 3706 SKIEN	Fylkesbakken 8-10 3715 SKIEN	35 58 42 00 35 58 42 93 (dir.)	35 52 99 55	post@t-fk.no	www.telemark.no

TFKs uttalelse til departementets punkter i høringsbrevet

I det følgende kommenteres de konkrete områdene departementet ber om innspill på. Punktene fra høringsbrevet er gjentatt i stikkordsform som strekpunkt i kursiv før Telemark fylkeskommunes kommentar.

1) Bedre gjennomføringen i videregående opplæring

- Forsøk med bruk av insentiver i fylkeskommunen for å øke gjennomføringen:

Telemark fylkeskommune støtter **ikke** forslaget. Fylkeskommunene har mulighet til å gjøre dette gjennom dagens ressurstilodelingsmodeller, dersom de ønsker det.

- Yrkesretting:

I Reform 94 ble det lagt ned mye arbeid med læreplanene for å sikre at de kunne yrkesrettes. Telemark fylkeskommune støtter en gjennomgang av læreplanmålene for å sikre at de egner seg for yrkesretting. Yrkesretting må ha høy prioritet, og arbeidet med å bedre dette må settes i gang snarest. Dette vil være svært viktig både for å bedre kvaliteten i opplæringen og som bidrag til at flere fullfører. Læreplanene og eksamensformer må endres i forhold til dette så raskt som mulig. Det tar tid fra læreplanene er ferdige til bøker og materiell er endret. Derfor haster dette.

- Plikt til å tilby plasser til alle søkere til Vg1 helse og sosialfag:

Telemark fylkeskommune støtter **ikke** forslaget. Det må være opp til fylkeskommunen å dimensjonere tilbudet i videregående skole. Problemet i dag innenfor helse og sosialfag er snarere mangel på søkere enn mangel på læreplasser.

- Justering av lærlingtilskuddet:

Telemark fylkeskommune støtter forslaget om å øke lærlingtilskuddet slik at tilskuddet gjøres likeverdig med kostnadene for elever i videregående skole.

Telemark fylkeskommune støtter **ikke** forslaget om å differensiere tilskuddet etter ulike lærefag og ulike kategorier lærlinger. Det vil medføre til større byråkrati.

- Ekstra tilskudd til bedriftene som tegner lærekontrakt med elever med spesielle behov:

Telemark fylkeskommune støtter forslaget, men mener at midlene som i dag fordeles sentralt etter søknad, bør fordeles på fylkene etter hvor mange lærlinger de har og disponeres av den enkelte fylkeskommune.

- Alle elever som ikke får læreplass får rett til to års yrkesfaglig opplæring:

Elevene vil bli langt bedre rustet til å bestå fag- eller svenneprøve dersom de får et godt og praksisnært opplæringstilbud. En slik ordning kan bli kostbar, og tilsier at de økonomiske rammene må bli større, slik at både kvalitet og volum av fagopplæring i skole kan øke.

Det er viktig for den enkelte under opplæring at fagbrev oppnådd i bedrift og fagbrev oppnådd i skole er tilnærmet likeverdige når en skal ut i arbeidsliv eller videre opplæring/utdanning.

- Dagens rådgiverressurs dobles:

Telemark fylkeskommune mener det er viktig å øke rådgiverressursen og samtidig kvalitetssikres på de videregående skolene. Dette må sees i sammenheng med den satsingen på yrkes- og utdanningsveiledning som nå er gjort ved etablering av karriereveiledningstjeneste i mange fylker.

Overgangene mellom de ulike skolenivåene og utfordringene knyttet til disse er for lite utredet. Dette gjelder overgang mellom grunnskole til videregående skole (vgs), fra vgs til videregående opplæring i bedrift, og fra fagbrev til fagskole/Y-vei og øvrig høyere utdanning. Større kunnskap om og tilrettelegging av tiltak og virkemidler innenfor disse overgangene må prioriteres.

- Opprettelsen av nasjonalt senter for karriereveiledning:

Telemark fylkeskommune støtter **ikke** forslaget. Fylkeskommunene i samarbeid med NAV og partene i arbeidslivet har best forutsetninger for å finne gode løsninger på dette knyttet til lokale behov.

2) Utbygging av fagskoleutdanning som karrierevei for fagarbeidere

Telemark fylkeskommune støtter økt satsing på fagskoleutdanningen, og at mest mulig av opplæringen skal gis offentlig finansiering. Det vil i satsingen på fagskoleutdanning være nødvendig å vurdere om det er andre områder enn de tradisjonelle fagskoleutdanningene som har behov for utbygging. Helsedirektoratet har utarbeidet læreplaner som nå er godkjente som fagskoletilbud. Dette er modeller som bør videreutvikles.

Fullført fagskole bør gi avkorting i forhold til relevante universitets- og høyskolestudier, og er en tredje vei inn i dette systemet i tillegg til y-veien og generell studiekompetanse.

3) Tiltak for bedre overganger fra fag- og yrkesopplæringen til fagskoleutdanning og høyere utdanning

- Utbygging av y-veien til flere fagområder:

Telemark fylkeskommune mener at det er av avgjørende betydning å bygge ut y-veien til flere fagområder, helst bør y-veien være en mulighet innenfor alle de yrkesfaglige utdanningsprogrammene.

- Sette ned aldersgrensen for realkompetansevurdering for opptak til høyere utdanning:

Telemark fylkeskommune støtter forslaget. Dette er et alternativ til y-veien. Det er opp til de høyere utdanningsinstitusjonene å foreta realkompetansevurderingen, og siden den foretas på grunnlag av kompetanse, er det ikke nødvendig å ha en aldersgrense på 25 år.

- Alle som har fullført videregående er generelt studieforbereidte uavhengig av studieprogram:

Telemark fylkeskommune støtter **ikke** forslaget, fordi vi mener at y-veien er et bedre alternativ. Dersom det ikke lykkes å få innført y-veien som en reell og formell ordning, må forslaget om generell studiekompetanse utredes. Sterkere yrkesretting (jfr. Pkt 1) av programfag og fellesfag er i seg selv et argument mot NOU`en sitt framlegg på dette området.

- Rett til å ta kurs i fellesfag etter oppnådd fagbrev:

Telemark fylkeskommune støtter forslaget. Tiltak må kostnadsberegnes og fullfinansieres fra staten.

Påbyggingskurs generell studiekompetanse for de som har fullført et yrkesfaglig

utdanningsprogram (pkt 6.4.6) har en anslått merkostnad på 90 mill som ev må legges inn som ekstra overføring.

Tilsvarende vil rett til 2-års opplæring etter Vg2 som alternativ til ordinær læreplan (pkt 6.3.5) gi økte kostnader som foreslås lagt inn i overføringene til fylkeskommunene med 60 mill (anslag).

4) Tiltak for å få flere voksne med yrkeskompetanse

- Motivasjonsordninger:

Telemark fylkeskommune støtter utvikling av en nasjonal strategi for oppfølging av voksnes lovfestede rettigheter til opplæring. Å utforme ordninger der tillitsvalgte i bedrifter har ansvar for motivering og tilrettelegging av opplæring for de ansatte kan være fornuftig. I mange bedrifter har fagforeningene en rolle her allerede.

- Ordninger for finansiering av livsopphold for voksne:

Telemark fylkeskommune støtter en gjennomgang av stønadsordningene for voksne. Også mange med ungdomsrett må være innstilt på å ta opp studielån for å gjennomføre videregående opplæring, men det kan være gode grunner for å øke stipendandelen for voksne med forsørgeransvar. Finansiering av livsopphold for voksne lærlinger må ses i denne sammenheng. Lærlinglønn der den voksne får en fagarbeiderlønn over to år vil være tilstrekkelig for mange med forsørgeransvar.

- Nasjonale prinsipper for realkompetansevurdering:

Telemark fylkeskommune støtter forslaget. Det vil være viktig for ordningens legitimitet at resultatene av realkompetansevurderingen kan anvendes i alle fylker.

- Tiltak for å styrke voksnes muligheter til opplæring foreslått i NOU-en:

- Utvalget foreslår at det utarbeides en nasjonal strategi for oppfølging av voksnes lovfestede rettigheter til grunnopplæring.
- Utvalget foreslår at det blir laget en oversikt over vellykkede fleksible modeller knyttet til voksenopplæring, og at denne gjøres tilgjengelig for alle tilbydere av grunnopplæring for voksne.
- Utvalget foreslår at det vurderes å etablere egne ordninger for finansiering av livsopphold for voksne som tar grunnopplæring
- Utvalget foreslår at BKA-programmet gjøres til en permanent ordning og utvides til 80 millioner kroner årlig.
- Utvalget foreslår at ordningen som gir fagforeninger og arbeidstakerorganisasjoner i samarbeid med virksomhetene mulighet til å søke om støtte til opplæringstiltak i BKA- programmet, gjøres permanent og utvides til også å gjelde grupper av bedrifter eller bransjeorganisasjoner.
- Utvalget foreslår at arbeidet med en lovhjemmel som sikrer egne tillitsvalgte som jobber med motivering og tilrettelegging av opplæring for de ansatte, prioriteres. Dette er i tråd med forslaget i St.meld. nr. 16 (2006-2007)
- Utvalget foreslår at arbeidsinnvandrere får rett til 300 timers opplæring i norsk og samfunnskunnskap.
- Utvalget foreslår at ansvaret for godkjenning av utenlandsk fagutdanning legges på sentralt nivå.

- Utvalget foreslår at aldersgrensen for å kunne få videregående opplæring som arbeidsmarkedstiltak reduseres til 19 år. Det forutsettes at ungdomsretten i henhold til § 3-1 i opplæringsloven er fullt ut benyttet.
- Utvalget foreslår at det utarbeides nasjonale prinsipper for realkompetansevurdering av voksne som ønsker å ta videregående opplæring.

Telemark fylkeskommune støtter forslagene.

5) Tiltak for å bedre kvaliteten i fag- og yrkesopplæringen

- Utvalgets prioritering av innsatsområder og videreutvikling av et nasjonalt kvalitetsvurderingssystem:

Det vil være svært viktig å innføre nasjonale kvalitetsindikatorer i fag- og yrkesopplæringen. Kvalitetsvurderingssystemet må innrettes på en måte som forbedrer gjennomføringen.

De fem satsingsområdene samarbeid mellom skole og bedrift, yrkesretting, lærernes og instruktørenes kompetanse, elev- og lærlingvurdering samt læringsmiljø er viktige satsingsområder for å bedre kvaliteten.

- Økt bruk av tilsyn som grunnlag for kvalitetssikring av fag- og yrkesopplæringen:

Telemark fylkeskommune støtter forslaget under forutsetning av at det utvikles en modell for tilsyn som er hensiktsmessig for formålet. Det er behov for en generell gjennomgang av tilsynsordningen. Lærlinger er i all hovedsak ansatt i private eller offentlige bedrifter. Det må utredes hva som er følgen av et påvist avvik i forhold til opplæringen i bedrift. Hvilke sanksjonsmuligheter har tilsynsmyndigheten og hva er forholdet mellom tilsynsmyndighet/fylkesmannen og fylkeskommunen som den som har inngått kontrakten med bedriften?

6) Lærere og instruktører i fag- og yrkesopplæringen

- Opprettelse av bachelor- og masterstudier for yrkesfaglærere i alle utdanningsprogram:

Telemark fylkeskommune støtter forslaget og mener det er bra at det utvikles tilbud som sikrer studenter til yrkesfaglærerutdanningen.

- Tydeligere ansvar for fylkeskommunen for å tilby etterutdanning og lærernes plikt til å delta:

Telemark fylkeskommune støtter ikke forslaget. Dette er godt ivaretatt gjennom Opplæringslovens §10-8.

- Kravene til veilederkompetanse hos instruktørene styrkes:

Telemark fylkeskommune støtter forslaget.

- Stipendordninger og lønnskompensasjonsordninger:

Telemark fylkeskommune støtter ikke forslaget. Utdanningsfinansiering er statens ansvar. Andre, og mer spesielle, kompetansehevingstiltak avtales gjennom tarifforhandlinger.

- Hospiteringsordninger mellom skole og arbeidsliv:

Telemark fylkeskommune støtter forslaget. Det må lages beskrivelser for hvordan det

skal gjøres, og det må ses i sammenheng med punktet om bedre samarbeid mellom skole og arbeidsliv. Gjennom partnerskap, fylkeskommune, partene i arbeidslivet og enkeltbedrifter er det viktig å utvikle gode, regionale modeller for hospitering.

7) Mer forskning og dokumentasjon på fag- og yrkesopplæringen

Telemark fylkeskommune støtter forslaget om å øke forskningsinnsatsen.

8) Mer internasjonalisering

- Styrke den norske deltakelsen i internasjonale undersøkelser og internasjonalt samarbeid:

Telemark fylkeskommune støtter forslaget.

- Etablering av tilskuddsordninger for hospiteringer i utlandet for elever og lærlinger, lærere og instruktører:

Telemark fylkeskommune støtter forslaget om å etablere tilskuddsordninger for hospiteringer i utlandet for elever, lærlinger, lærere og instruktører.

Hospiteringen bør ikke begrenses til EU. Det må tas høyde for at lån- og stipendordninger kan benyttes også i forbindelse med hospitering i utlandet.

9. Pedagogisk utviklingsarbeid. Andre læringsarenaer

- Pedagogisk utviklingsarbeid. Andre læringsarenaer.

I arbeidet for å øke gjennomføringsgraden og for å gi et tilbud som er meningsfylt for de svært varierte gruppene opplæringsøkende med ulike evner, utdannings- og kompetansebakgrunn er det nødvendig med et målrettet utviklingsarbeid for mer varierte læringsarenaer, pedagogiske metodevalg og individuell tilpassing av opplæring og utdanning.

Hans Jacob Edvardsen
fagopplæringsjef - Fagopplæring
hans-jacob.edvardsen@t-fk.no